

Рекомендація Парламентської Асамблеї Ради Європи **«Про виконання
обов'язків та зобов'язань Україною**

»

№ 1722 (2005)(витяг)

1. Парламентська Асамблея посилається на свою Резолюцію 1466 (2005) про виконання обов'язків та зобов'язань Україною.
2. Парламентська Асамблея рекомендує Комітетові Міністрів:
  - 2.1. проаналізувати перешкоди, з якими зіткнулись органи державної влади України при ратифікації договорів Ради Європи, оскільки з часу вступу десять років тому Україна ратифікувала лише 45 і підписала 27 договорів з 200 (станом на серпень 2005 року);
  - 2.2. інтенсифікувати програми співпраці для допомоги органам української влади у впровадженні Європейської хартії місцевого самоврядування задля посилення розвитку місцевої демократії в Україні (стосовно як нормативного регулювання, так і навчання службовців місцевого самоврядування);
  - 2.3. з метою надання українській владі всебічної допомоги в розбудові відкритого та демократичного суспільства, інтенсифікувати програми співпраці, зокрема у сфері боротьби з корупцією, реформи прокуратури та незалежності судової влади, а також навчання суддів, працівників органів внутрішніх справ та прокурорів;
  - 2.4. запропонувати органам влади України:
    - 2.4.1. швидко ратифікувати Протоколи №№ 12 та 14 до Європейської конвенції з прав людини, Європейську соціальну хартію (переглянуту), Конвенцію про корупцію у контексті кримінального права, Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, Європейську конвенцію про громадянство;
    - 2.4.2. посилити співпрацю з Радою Європи для того, щоб забезпечити повну відповідність законодавства та практики України стандартам і принципам Організації, особливо стосовно стандартів, закріплених в Європейській конвенції з прав людини, а також повну відповідність рішенням Європейського Суду з прав людини в частині індивідуальних та загальних заходів, що можуть вимагатись;
    - 2.4.3. подати для оцінки експертам Ради Європи, таким як Венеціанська комісія, будь-які нові проекти конституційних поправок, проекти законів про реформу прокуратури, створення суспільного телерадіомовлення, перегляд закону про адвокатуру, правову допомогу тощо.
3. Парламентська Асамблея, посилаючись на свою Резолюцію №1364 (2004), рекомендує Комітетові Міністрів та Генеральному секретареві посилити присутність Ради Європи в Україні, зокрема шляхом призначення спеціального представника Генерального секретаря в Україні, мандат якого полягатиме у спостереженні за поточними подіями в країні, наданні порад та експертних висновків Ради Європи, якщо та коли це необхідно, і загалом - покращенні і координуванні поточної співпраці з органами влади України. * *

*

F. Свобода совісті та віросповідання

Україна зобов'язалася запровадити нову недискримінаційну систему реєстрації церков та знайти правове рішення для повернення церковного майна. Чинний Закон «Про свободу совісті та релігійні організації» датується 1991 роком. Незважаючи на те, що він вважається одним із найкращих законів про свободу віросповідання у регіоні, деяким з його положень бракує ясності. Цим законом обмежуються форми, у яких можуть створюватись релігійні організації, встановлюється обмеження на мінімальну кількість засновників, які можуть зареєструвати статут організації, у кількості 10 осіб (водночас для інших громадських організацій вимагається 3 особи), забороняється створювати місцеві або регіональні відділення без статусу юридичної особи, не передбачається надання статусу юридичної особи релігійним об'єднанням, проводиться дискримінація іноземців та осіб без громадянства. Прозорості бракує і в питанні того, які організації реєструються обласними державними адміністраціями, а які – Державним комітетом України у справах релігій. Закон також містить ряд інших нечітких положень, які залишають широкий вибір виконавчим органам

[207]

. Тому досить прогресивний закон на час його прийняття зараз потребує значних змін

[208]

. Водночас, існуючий принцип реєстрації статутів релігійних організацій для отримання статусу юридичної особи та відсутність вимог до реєстрації релігійної організації як такої слід зберегти у відповідності до Рекомендації Парламентської Асамблеї

[№1556 \(2002\)](#)

[209]

270. Законодавству України все ще бракує ефективних правових способів повернення церковного майна. До цього часу таке повернення здійснювалося несистематично на підставі постанови Верховної Ради від 1991 року та кількох указів президента. Правова проблема реституції в основному породжена тим, що релігійні об'єднання [210] не мають права на отримання статусу юридичної особи і, таким чином, не можуть володіти майном. Більшість організацій, які володіли майном, яке має бути повернене, перестали існувати, а Православна Церква представлена декількома організаціями. Це призводить до практики повернення майна ad hoc

[211]

, що повністю залежить від преференцій органів місцевої влади і що в більшості випадків тягне за собою не відновлення права власності, а передачу майна у безоплатну оренду. Тому ми закликаємо українське керівництво виробити чіткі правила повернення майна релігійних організацій.

271. Відповідно до Звіту 2005 року Квakerської Ради у Європейських Справах (Quaker Council for European Affairs), Закон 1999 року про альтернативну (невійськову) службу вимагає перегляду, оскільки він прямо обмежує право на відмову від військової служби релігійними переконаннями; ті, хто відмовляються служити з інших міркувань, не мають можливості проходження невійськової служби. У 2001 році, Комітет з прав людини ООН закликав уряд України «розширити в законі підстави для відмови від військової служби для поширення їх, без дискримінації, на всі релігійні вірування та інші переконання, і щоб будь-яка альтернативна служба для відмовників за ідейними міркуваннями здійснювалась без дискримінації» [212]. Проте, відсутня інформація про те, що

органи влади України розглядають питання розширення легітимних підстав для відмови від військової служби. Відповідно, ті, хто відмовляються від проходження військової служби не за релігійними переконаннями, можуть уникнути служби лише шляхом підкупу військових посадовців або ухиляючись від призову
[213]

207

Див., наприклад, Геннадій Друзенко, «Статус юридичної особи для Церкви: мрія чи реальність?», «Юридический журнал», № 10(16), 2003 рік.

208 У парламенті знаходяться три проекти законів – один урядовий і два народних депутатів – з новою редакцією Закону, жоден з яких не був прийнятий у першому читанні. Оцінка урядового проекту закону була включена до Заключного звіту щодо України в Огляді про недопущення дискримінації в рамках Пакту про стабільність для Південно-східної Європи (SP/NDR(2003)025), грудень 2003 року.

209 Парламентська Асамблея закликала гарантувати всім церквам, релігійним організаціям, центрам та громадам статус юридичної особи, якщо їхня діяльність не порушує права людини або міжнародне право. Рекомендація № 1556 (2002) про релігію та зміни в Центральній та Східній Європі, прийнята ПАРЄ 24 квітня 2002 р.; див. Документ № 9399, звіт Комітету з питань культури, науки та освіти, доповідач: пан Бачіу (Васіу).

210 Такі як Українська Православна Церква Київського Патріархату, Українська Православна Церква, Українська Греко-Католицька Церква, Українська Автокефальна Православна Церква, Українська Римсько-Католицька Церква і т.д.

211 За даними Державного комітету України у справах релігії, станом на 1 січня 2004 р. релігійні організації в Україні використовували 19 975 релігійних будівель. У 2003 році релігійним організаціям було повернено у власність або використання 863 релігійні будівлі і приміщення, включаючи 53 об'єкти архітектурної спадщини.

212 Комітет ООН з прав людини, Заключні висновки Комітету з прав людини: Україна (CCPR/CO/73/UKR), жовтень 2001 року.

213 Право на відмову від військової служби за особистими переконаннями: огляд існуючої ситуації, Квاکерська Рада у Європейських Справах, <http://www.quaker.org>.

* * * Інститут релігійної свободи

www.irs.in.ua Джерело: [Офіс Ради Європи в Україні](#)